

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Ekonomická fakulta

Katedra obchodu a cestovního ruchu

Studijní program: B6208 Ekonomika a management

Studijní obor: Obchodní podnikání

Bakalářská práce

**Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech včetně výpočtu
vypořádacího podílu**

Vedoucí bakalářské práce

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.

Autor

Zuzana Nováková

2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Zuzana NOVÁKOVÁ**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Obchodní podnikání**

Název tématu: **Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech včetně výpočtu vypořádacího podílu**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce:

Vznik členského a pracovního poměru. Způsoby ukončení členského poměru. Práva a povinnosti členů. Výpočet vypořádacího podílu.

Metodický postup:

1. Studium literatury
2. Shromáždění a utřídění dokladů
3. Druhy a způsoby vzniku členství ve výrobních družstvech, vč. pracovního vztahu
4. Druhy výpočtu vypořádacích podílů

Rámcová osnova:

1. Úvod. 2. Literární rešerše. 3. Cíle a metody. 4. Výsledky. 5. Diskuse. 6. Závěr. 7. Seznam pramenů a použité literatury. 8. Přílohy.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **30 - 40 stran**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

DĚDIČ, J. a kol. Obchodní zákoník - Komentář. Díl IV. Praha: POLYGON, 2002.

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník v platném znění

Zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů v platném znění

Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce v platném znění

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Kamil Pícha, Ph.D.**
Katedra obchodu a cestovního ruchu
Konzultant bakalářské práce: **Ing. Jana Vlková**
Datum zadání bakalářské práce: **15. února 2009**
Termín odevzdání bakalářské práce: **15. dubna 2010**

prof. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
děkanka

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
EKONOMICKÁ FAKULTA
Studentská 13 (6)
370 05 České Budějovice
IČ 600 76 658 DIČ CZ60076658

Ing. Kamil Pícha, Ph.D.
vedoucí katedry

V Českých Budějovicích dne 16. března 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech včetně výpočtu vypořádacího podílu“ vypracovala samostatně s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 sb. v plném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly, v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb., zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 1. 4. 2011

Zuzana Nováková

Poděkování

Ráda bych poděkovala mému vedoucímu práce Ing. Kamilu Píchovi, Ph.D. a Ing. Janě Vlkové za jejich odborné vedení a kontrolu mé bakalářské práce. Rovněž bych ráda vyjádřila poděkování panu Eduardu Ciprovi za jeho konzultaci, jež mi poskytla praktický pohled, který bych jako studentka sama z teoretických pramenů nezískala. Největší dík patří mým rodičům, kteří mi umožnili studium na vysoké škole.

Obsah

1	Úvod	11
2	Literární rešerše.....	12
2.1	Úvod do problematiky	12
2.2	Vznik členství v družstvu	14
2.2.1	Vznik členství při založení družstva.....	15
2.2.2	Vznik členství v průběhu trvání družstva	15
2.2.3	Vznik členství převodem členských práv a povinností	16
2.2.4	Vznik členství jiným, zákonem stanoveným způsobem.....	17
2.3	Pracovně právní vztah člena k družstvu	17
2.4	Obsah členství.....	18
2.5	Povinnosti členů.....	20
2.5.1	Základní členský vklad	20
2.5.2	Vstupní vklad	21
2.5.3	Zápisné.....	21
2.5.4	Další členský vklad	22
2.5.5	Další majetková účast	22
2.6	Práva členů.....	23
2.7	Zánik členství.....	24
2.7.1	Dohoda o zániku členství.....	25
2.7.2	Vystoupení člena z družstva	25
2.7.3	Vyloučení člena z družstva	26
2.7.4	Prohlášení konkurzu na majetek člena.....	27
2.7.5	Zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu na majetek člena pro nedostatek jeho majetku.....	27
2.7.6	Pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností.....	27
2.7.7	Exekuční příkaz k postižení členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce.....	28
2.7.8	Zánik družstva.....	28
2.7.9	Úmrtí člena družstva	28

2.7.10	Zánik člena družstva – PO	28
2.8	Vypořádací podíl.....	29
3	Cíle a metodika.....	30
3.1	Cíl.....	30
3.2	Metodika práce	30
3.2.1	Zpracování teoretické části	30
3.2.2	Zpracování praktické části	30
3.2.3	Stanovení hypotéz.....	31
4	Praktická část.....	32
4.1	Služba, výrobní družstvo	32
4.1.1	Základní údaje.....	32
4.1.2	Historie družstva	33
4.1.3	Kapitál.....	34
4.1.4	Současná situace Služby, výrobního družstva	34
4.1.5	Zaměstnanci Služby, výrobního družstva.....	35
4.1.6	Současné členství ve Službě, výrobní družstvo	36
4.2	Vznik členství	36
4.2.1	Vznik pracovního poměru člena družstva	37
4.2.2	Vznik členství ve Službě, výrobního družstva.....	37
4.2.2.1	Základní členský vklad ve Službě, výrobního družstva	38
4.2.3	Členství bez pracovního poměru ve Službě, výrobního družstva.....	38
4.2.4	Práva a povinnosti členů Služby, výrobního družstva	39
4.2.5	Převod členských práv a povinností	40
4.2.6	Uhrazovací povinnost	40
4.3	Zánik členství.....	41
4.3.1	Zánik členství ve Službě, výrobním družstvu.....	42
4.4	Vypořádací podíl.....	43
4.4.1	Definice vypořádacího podílu.....	43
4.4.2	Nárok na vypořádací podíl.....	44
4.4.3	Výpočet vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku	45
4.4.3.1	Příklad výpočtu vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku.....	46

4.4.4	Výpočet vypořádacího podílu dle Služby, výrobního družstva.....	48
4.4.5	Splatnost vypořádacího podílu.....	49
4.4.6	Způsob úhrady vypořádacího podílu	50
4.4.7	Daň z vypořádacího podílu	50
5	Závěr	51
6	Summary.....	53
7	Seznam literatury	54
8	Seznam tabulek a obrázků	56
8.1	Seznam tabulek	56
8.2	Seznam obrázků.....	56
9	Seznam příloh.....	57
10	Přílohy	58

1 Úvod

Ve své bakalářské práci na téma Vznik a zánik členství ve výrobních družstvech včetně výpočtu vypořádacího podílu se věnuji úpravě vzniku a zániku členství v družstvu, výpočtu vypořádacího podílu a otázkám, které s touto problematikou úzce souvisí. Mou snahou bylo podat ucelený přehled týkající se mého tématu.

V literární rešerši jsem se zabývala základními pojmy, které souvisí s tématem bakalářské práce nebo družstevnictvím obecně. Jako příklad lze uvést družstevnictví v České republice či družstevní vztahy. Využila jsem pohledů a názorů jednotlivých autorů, kteří se touto problematikou zabývají. Poté jsem již překročila k hlavním bodům mé práce a to k úpravě vzniku a zániku členství v družstvu a výpočtu vypořádacího podílu, tak jak je upraven obchodním zákoníkem .

Pro praktickou část jsem si zvolila k analyzování Službu, výrobní družstvo, které se nachází přímo v Českých Budějovicích. Problematiku chodu družstva jsem diskutovala s předsedou družstva panem Eduardem Ciprou, který ochotně zodpovídal veškeré mé dotazy a poskytl potřebné podklady k vypracování práce. Dále jsem se snažila krátce nastínit finanční situaci tohoto podniku. Výkaz zisků a ztrát a rozvaha jsou součástí přílohy. Následně jsem přistoupila k úpravě vzniku a zániku členství tak, jak je popsán v zákoně. Toto téma jsem se snažila doložit i reálným příkladem, a to právě mnou analyzovaným družstvem. V další části jsem přistoupila k velmi zajímavé otázce, která se týká řešení výpočtu vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku i dle stanov Služby, výrobního družstva. Doložila jsem příklad výpočtu vypořádacího podílu, který je popsán v obchodním zákoníku.

Pro mě osobně bylo sepsání mé bakalářské práce veliká zkušenost, protože nikdy dříve jsem neměla možnost podílet se na vypracování takového projektu. Velmi zajímavé bylo poznat po praktické stránce chod družstva a ověřit si tak i své teoretické vědomosti o této problematice.

2 Literární rešerše

2.1 Úvod do problematiky

Družstevnictví

Družstevnictví v České republice prošlo dlouhodobou historií a jeho historický profil byl v jednotlivých etapách vývoje odrazem politického, ekonomického a společenského života země. V dějinách družstevního hnutí, které jsou provázeny hledáním vlastní tvářnosti a identity, najdeme několik zásadních mezníků, jež blíže osvětlují nejen dosažené úspěchy v dobách rozmachu, ale i existenční problémy, kterým musela družstva v jednotlivých peripetiích svého vývoje nedobrovolně čelit. Přesto družstevnictví slaví již 160 let své existence jako stabilní a efektivní systém, který je založený na moderním pojetí družstevní myšlenky a mezinárodně uznávaných družstevních principech. (Svoboda, J. a kol., 2006)

Družstvo

Družstvo je společenstvím neuzavřeného počtu osob založeným za účelem podnikání nebo zajišťování hospodářských, sociálních nebo jiných potřeb svých členů. Družstvo může mít nejméně pět členů; to neplatí, jsou-li jeho členy alespoň dvě právnické osoby. Na trvání družstva nemá vliv přistoupení dalších členů nebo zánik členství dosavadních členů, splňuje-li družstvo podmínky předcházející věty. (Handzová, S., 2005)

Toto společenství by mělo být založeno na pěti důležitých základních hodnotách, jako je samospráva tzn., že si členové družstva svoje záležitosti spravují sami pomocí organizačních pravomocí, pravomoci spolurozhodovat, kontrolovat a podílet se na správě. Dále svépomoc, tu lze chápat jako potřebné spojení všech členů družstva k podpoře společných či hospodářských cílů. Družstevní demokracie mimo jiné znamená, že družstvo dává šanci podnikat těm, kteří mají nedostatek vlastních prostředků. Dále pak odpovědnost a vzájemná podpora. (Pokorná, J., 1992)

Družstevní právo

Družstevní právo jako odvětví našeho právního řádu je souhrnem pravidel, kterými se mají řídit družstevní vztahy. Prakticky od počátku existence družstevních vztahů jsou tyto vztahy upravovány samostatným právním předpisem. První z nich byl rakouský družstevní zákon z roku 1873; jím byly upravovány družstevní vztahy našich družstev až do padesátých let minulého století. Dlouholetá tradice úpravy družstevních vztahů samostatným zákonem byla přerušena zařazením úpravy družstevních vztahů do obchodního zákoníku z roku 1991. V současné době je tedy hlavním pramenem družstevního práva obchodní zákoník, zejména jeho část druhá, hlava II nazvaná „Družstvo“ a jeho část druhá, hlava I, díl I, který obsahuje obecná ustanovení pro obchodní společnosti a družstva. (Helešic, F., 2006)

Družstevní identita

Družstva jsou autonomní asociací osob dobrovolně sdružených za účelem jejich společných ekonomických, sociálních a kulturních potřeb a aspirací, skrze jimi vlastněný a demokraticky řízený podnik. Základním znakem je to, že družstva jsou založena na skutečné svépomoci, svéprávnosti, demokracii, rovnosti, členství a solidaritě.

Družstevní principy jsou směrnici družstevních hodnot v praxi, a to:

1. princip: Dobrovolné a otevřené členství
2. princip: Demokratické (členské) řízení
3. princip: Ekonomická participace členů
4. princip: Autonomie a nezávislost
5. princip: Vzdělávání, výcvik a informace
6. princip: Kooperace družstev
7. princip: Společenský prospěch (Hunčová, M., 2006)

Družstevní vztahy

Družstvo má relativně velký prostor při určování náplně vztahu se svými členy. Jde o projev autonomie družstev a na ni navazující družstevní demokracie. Tyto dvě zásady dosti citelně ovlivňují podobu právních předpisů, které upravují družstevní vztahy. Při zajišťování jejich jednotnosti totiž otvírají prostor pro mnohost konkrétních řešení a přístupů. To vyžaduje relativně větší množství dispozitivních norem v oblasti práva, kterými jsou upravovány družstevní vztahy, tj. umožnění řešit jisté skupiny těchto vztahů jinak, než určuje právní předpis.

Družstvo vstupuje nejen do vztahů se svými členy, ale i do dalších, např. s příslušnými orgány státu, se svými dodavateli a odběrateli apod. Družstva vstupují do vztahů i navzájem a v budoucnu k tomu přistoupí i jejich vztahy s evropskými družstvy. Většina těchto vztahů však má jiný než družstevní charakter např. prodává-li družstvo své výrobky nebo poskytuje služby občanům nebo právnickým osobám, jde o obchodně právní nebo občanskoprávní vztahy, plní-li svou daňovou povinnost, jde o finanční vztahy. Tyto vztahy jsou upravovány vždy příslušným dalším právním odvětvím, např. obchodním, občanským, finančním nebo správním právem apod. (Helešic, F., 2006)

2.2 Vznik členství v družstvu

Vznik členství v družstvu je dvoustranným právním úkonem smluvního charakteru. Je to také základní institut družstevního práva. Bez něho nemohou vzniknout mezi osobou, potenciálním členem, a družstvem specifické vztahy upravované družstevním právem.

Vstup do družstva je prakticky neomezený. První mezinárodní družstevní zásada stanoví, že družstva mají být otevřená všem osobám schopným užívat jejich služby a ochotným přijmout odpovědnost z členství, a to bez pohlavní, sociální, rasové, politické či náboženské diskriminace. Otevřenost členství naše právní úprava akceptuje, neboť nezná omezení přístupu do družstva. (Helešic, F., 2006)

Rozhodnutí o přijetí člena

Rozhodování o přijetí nových členů svěřují stanovy obvykle představenstvu družstva, jako jeho řídicímu a výkonnému orgánu. Některé stanovy určují mezní termín (např. do 30 dnů), v němž musí kompetentní družstevní orgán o přihlášce uchazeče rozhodnout. Je to jistě vhodné ustanovení k posílení právní jistoty.

Členství v družstvu vzniká zásadně dnem rozhodnutí oprávněného družstevního orgánu o přijetí přihlášky uchazeče. U výrobních družstev se připouští odchylky, že vznik členského poměru je stanoven ke dni nástupu člena do práce. Odmítnutý uchazeč má někdy právo odvolat se k vyššímu orgánu, členské schůzi, která o jeho členství v družstvu rozhodne s konečnou platností. Odvolací lhůtu určují stanovy obvykle na 15 dnů ode dne doručení zamítavého rozhodnutí. Se soudním přezkoumáváním otázek vzniku členství není zásadně počítáno. (Pospíšil, J., 1976)

2.2.1 Vznik členství při založení družstva

Zakládajícími členy se při založení družstva stávají uchazeči o členství dnem vzniku družstva, tedy při jeho zápisu do obchodního rejstříku. Pokud ovšem složili vstupní vklad nebo základní členský vklad. Složení zápisného je podmínkou vzniku členství tehdy, kdy to určí stanovy družstva. 2006)

2.2.2 Vznik členství v průběhu trvání družstva

Další variantou, jak může členství v družstvu vzniknout, je během jeho trvání. Uchazeč o členství projevuje svoji vůli a dobrovolné rozhodnutí stát se příslušníkem určitého družstevního kolektivu stanovami předepsaným způsobem, tj. podáním písemné přihlášky. Při projednávání této písemné dokumentace zkoumá orgán družstva, zda uchazeč o členství splňuje předepsané náležitosti. U řemeslného družstva např. zda má požadovanou kvalifikaci. (Pospíšil, J., 1976)

Osobní předpoklady vzniku členství v družstvu jsou ve stanovách upraveny nejednotně. Pokud je podle stanov členství podmíněno pracovním vztahem k družstvu,

může se členem družstva stát fyzická osoba, která skončila povinnou školní docházkou a dosáhla 15 let věku.(Pokorná, J., 1992)

Zákon nestanoví věkovou hranici pro vznik členství ve výrobním družstvu. Pouze toliko určil, že: „Je-li podle stanov podmínkou členství pracovní vztah člena k družstvu a nevyplývá-li ze stanov něco jiného, vzniká členství dnem, který byl sjednán jako dne vzniku pracovního vztahu...“ (Handzová, S., 2005)

Členství však vzniká teprve tehdy, když družstvo vysloví souhlas s jeho vznikem. Vedle členské přihlášky je požadováno ještě splnění dalších formálních předpokladů pro vznik členství. Tím je zaplacení členského nebo vstupního vkladu. Tento vklad musí být splacen do 15 dnů od konání ustanovující členské schůze. Nově je stanoveno, že členství nevzniká před zaplacením vstupního vkladu. Další podmínky vzniku členství mohou upravovat stanovy družstva. (Helešic, F., 2006)

2.2.3 Vznik členství převodem členských práv a povinností

Členství v družstvu může vzniknout též převodem členských práv a povinností člena na třetí osobu, tj. na nečlena. V takovém případě je třeba, aby se stávající člen dohodl s nečlenem o převodu členských práv a povinností. Je nanejvýš vhodné, aby tato dohoda měla písemnou formu – už kvůli možnému vzniku sporů v budoucnu o to, zda k ní došlo a za jakých podmínek.

K této dohodě je ale zapotřebí souhlas představenstva. Pokud souhlas nedostanou, je možné se odvolat k členské schůzi. Stanovy, základní vnitřní předpis, mohou určit situace, kdy se převod členství vylučuje. Mohou také určit případy, kdy představenstvo nesmí odmítnout souhlas s převodem členských práv a povinností, nebo případy, kdy se jeho souhlas nevyžaduje. Na podkladě této dohody vzniká členství třetí osoby v družstvu dnem jejího schválení představenstvem družstva. Odvolal-li se člen proti zamítavému rozhodnutí představenstva k členské schůzi a ta mu vyhověla pak dochází ke vzniku členství třetí osoby dnem usnesení členské schůze, pokud členská schůze neurčila jiné datum vzniku členství. Současně se vznikem členství třetí osoby zaniká členství dosavadního člena. Ze samého pojmu „převod členských práv a

povinností“ vyplývá, že s bývalým členem družstvo neprovádí vyrovnání, neboť práva a závazky přecházejí na nového člena družstva.

Není-li třeba k dohodě o převodu souhlasu orgánu družstva, pak vzniká členství třetí osoby v družstvu dnem předložení dohody orgánu družstva. Nebo také dnem, který je v dohodě uveden.

K dohodě o převodu členských práv a povinností může dojít i mezi členy družstva navzájem. Členství převádějícího člena zaniká dnem určeným v dohodě. Není-li tento den v dohodě určen, pak dnem jejího uzavření. Člen, na něhož přešla členská práva a povinnosti bývalého člena, je přejímá v plném rozsahu. Neznamená to ovšem, že bude mít nadále práva dvou členů družstva. V majetkové oblasti se provede úprava jeho práv a povinností podle úpravy těchto vztahů ve stanovách družstva. (Helešic, F., 2006)

2.2.4 Vznik členství jiným, zákonem stanoveným způsobem

Obchodní zákoník dále stanoví, že členství v družstvu může vzniknout též jiným způsobem stanoveným zákonem, tj. nejen obchodním zákoníkem. Za příklad možno uvést stav, kdy za trvání manželství vznikne jen jednomu z manželů – členu bytového družstva právo na uzvání smlouvy o nájmu družstevního bytu. V takovém případě vznikne též společné členství manželů v družstvu. Z takového členství jsou pak oba manželé oprávněni a zavázáni společně a nerozdílně. (Pospíšil, J., 1976)

2.3 Pracovně právní vztah člena k družstvu

Způsobilost stát se členem družstva má každý občan. Ve výrobních družstvech, v nichž je podmínkou členství pracovní vztah člena k družstvu, stanoví zákon obligatorní podmínky pro vznik samotného členství. Těmi jsou dokončení povinné školní docházky a dosažení 15 let věku. Pokud jde o den vzniku takového členství, je za tento den zpravidla považován den, který byl sjednán jako den vzniku pracovního poměru, pokud však stanovy neupraví jinak. Tento vztah tedy upravují stanovy. Úprava nesmí odporovat pracovním předpisům. (Helešic, F., 2006)

Není vyloučeno, že pracovní vztah může vzniknout současně se vznikem družstva. Členství může vznikne dokonce poté, co jej schválí členská schůze i když se tak stane až po zápisu do obchodního rejstříku. Členství pak vzniká s účinností ex tunc, tj. od dřívějšího okamžiku sjednaného jako den vzniku členství. Takto vzniklý pracovní vztah se bude řídit zákoníkem práce. (Helešic, F., 2006)

Zákon umožňuje, aby stanovy upravily podmínky pracovního vztahu. Tento vztah lze upravit jakýmkoli způsobem, pouze s jediným omezením, totiž že tato úprava nesmí být pro člena v pracovním vztahu k družstvu méně výhodná než úprava v pracovně právních předpisech. (Dvořák, T., 2002)

2.4 Obsah členství

Trvání členství

Členství v družstvu je zásadně časově neomezené. Vzniká tedy na dobu neurčitou, pokud samo družstvo nebylo založeno na dobu určitou. Podle našeho družstevního práva není možné, aby v družstvu založeném na dobu neurčitou, vzniklo členství na dobu určitou.

(Čáp, J., 1992)

Po celou dobu trvání členství má člen povinnost dodržovat tzv. družstevní kázeň, tj.:

- dodržovat stanovy družstva a další jeho vnitřní normy a řídit se rozhodnutími,
- osobně se podílet na činnosti družstva a aktivně přispívat dle svých sil k plnění jeho úkolů,
- všestranně chránit družstevní majetek a dbát, aby se s ním řádně hospodařilo,
- zaplatit zápisné a uhradit ve stanovené lhůtě členský podíl,
- přispívat stanovenou částkou na úhradu případných ztrát a likvidačního schodku družstva. (Pokorná, J., 1992)

Ručení členů

Členové neručí za závazky družstva. Stanovy mohou určit, že členové družstva nebo někteří z nich mají na základě rozhodnutí členské schůze vůči družstvu do určité výše uhrazovací povinnost přesahující členský vklad na krytí ztrát družstva. Uhrazovací povinnost člena nemůže však přesáhnout trojnásobek členského vkladu. (Handzová, S., 2005)

Evidence členů

Každé družstvo má zákonnou povinnost vést seznam všech svých členů. Do něho se má zapisovat kromě firmy a sídla právnické osoby a jména a bydliště fyzické osoby jako členů též výše jejich členských vkladů a výše, v ní byly splaceny.

Seznam členů má být permanentně aktualizován. To znamená, že se do něj bez zbytečného odkladu mají zapisovat všechny změny evidovaných skutečností. Proto je nutné, aby členové družstva tyto změny bez odkladu družstvu hlásili.

Zápis do seznamu člena má pouze deklaratorní význam, existence nebo neexistence zápisu nic nemění na zapisované skutečnosti, tveedy zejména na členství v družstvu.

Člen družstvu má právo do seznamu nahlížet a žádat potvrzení o svém členství a obsahu jeho zápisu v seznamu. Osvědčí-li třetí osoba právní zájem na nahlédnutí do seznamu členů, je představenstvo povinno nahlédnutí umožnit.

Při zániku členství družstvo provede záznam do seznamu členů. (Helešic, F., 2006)

Dvojí členství

Stanovy družstev počítají někdy s možností tzv. dvojího členství neboli jinak řečeno se současným členství jednoho člena ve dvou družstvech stejného nebo i odlišného typu. K platnému vzniku současného členství ve dvou výrobních družstvech je vždy třeba souhlasu obou těchto družstev. (Pospíšil, J., 1976)

2.5 Povinnosti členů

Z členství v družstvu vyplývá soubor práva a povinností, které přísluší jednak družstevníkovi, jednak družstvu. Jejich okruh bývá zachycen hlavně ve stanovách družstva. Základní povinností člena družstva, která je upravena v obchodním zákoníku, je povinnost splatit základní členský, popř. vstupní vklad ve lhůtách stanových obchodním zákoníkem a stanovami družstva. Další členský vklad, popř. další majetkovou účast na podnikání družstva poskytuje člen družstvu podle podmínek upravených stanovami, popř. podle individuální smlouvy mezi ním a družstvem. (Pokorná, J., 1992)

Úvodem je vhodné poukázat na zásadní rozdíl mezi vklady členů do družstva v době nedávno minulé a nyní. Vstoupil-li v době totality do výrobního družstva rolník nebo obchodník či řemeslník, bylo tím rozhodnuto o likvidaci jeho samostatného hospodaření nebo maloobchodní prodejny či jeho samostatné opravářské díly. Tento jeho majetek byl združstevněn. To dnes neplatí. Občan vstupující do družstva si může zachovat svého hospodářství, maloobchod nebo dílnu a do družstva vložit pouze malou část svého majetku, nejčastěji finanční vklad. Vstup do družstva dnes nelikviduje, ale zpravidla má přispět k lepšímu provozování jeho dosavadní individuální činnosti. V tom je hlavní smysl dnešního družstevnictví. Jiný jeho výklad je hlubokým omylem nebo klamáním. (Helešic, F., 2006)

2.5.1 Základní členský vklad

Základní členský vklad je nedílnou, povinnou součástí členství v družstvu. K jeho upsání a složení se zavazuje již uchazeč o členství. Výše členského vkladu určuje ustavující schůze družstva. Splacení celého nebo aspoň jeho určené části je jednou z podmínek vzniku členství v družstvu. Splatil-li člen při vzniku družstva nebo v souvislosti se vstupem do něho jen určenou část členského vkladu, je povinen zbytek splatit nejpozději do tří let, pokud družstvo neurčí svými stanovami lhůtu kratší. Stanovy mohou určit, že členové jsou povinni, vyžaduje-li to ztráta družstva, splatit na

základě rozhodnutí členské schůze nesplacenou část členského vkladu ještě před dobou její splatnosti.

Výše základního členského vkladu člena je družstvem určována podle více hledisek; musí být taková, aby souhrn těchto vkladů činil nejméně 50 000Kč.

Základní členský vklad zůstává v družstvu po celou dobu trvání členství jeho vkladatele. Požádá-li o jeho vrácení a družstvo mu vyhoví, má to za následek zánik členství dotčeného člena v družstvu. (Ovečková, O., 1996)

2.5.2 Vstupní vklad

Vstupní vklad je částí základního členského vkladu. Družstvo jej při zakládání zřizuje tehdy, jestliže chce uchazečům o členství umožnit, aby nemuseli v souvislosti se zakládáním družstva splácet základní členský vklad v plné výši. Jeho zavedení není v družstvu povinné. Určí-li však družstvo vstupní vklad, jsou uchazeči o členství v družstvu povinni jej složit nejpozději do 15 dnů od konání ustavující schůze družstva. Vstupní vklad se splácí členu představenstva družstva způsobem, který stanovila ustavující schůze. Členství nevzniká před zaplacením vstupního vkladu. (Ovečková, O., 1996)

2.5.3 Zápisné

Zvláštní účastí na krytí potřeb družstva penězi je zápisné. Jde o příspěvek členů, který mají povinnosti platit tehdy, jestliže tak družstvo rozhodně svými stanovami. Zápisné je přísně účelové a členovi se nevrací ani při zániku jeho členství v družstvu. Je totiž určeno k úhradě výdajů, které bude mít družstvo v souvislosti se vznikem členství v družstvu. Na nic jiného je družstvo nesmí použít. (Helešic, F., 2006)

2.5.4 Další členský vklad

Další členský vklad zabezpečuje činnost družstva příspěvkem svých členů, který družstvo může, ale nemusí zřídit. Rozhodne-li se pro jeho zřízení, musí tak učinit ve svých stanovách. Další ustanovení upravující režim dalšího členského vkladu obchodní zákoník nemá. Poněvadž nejsou dosud velké zkušenosti s touto formou příspěvku členů, bude vhodné, aby do stanov byla zařazena pouze nejdůležitější pravidla týkající se těchto vztahů. Družstvo by mělo přijímat pouze takové další členské vztahy, které potřebuje pro svou činnost. Jinak by jejich převzetím pouze převzalo péči o údržbu věcných vkladů anebo o placení úroků z peněz, které nepotřebuje. (Ovečková, O., 1996)

2.5.5 Další majetková účast

Majetková účast mimo rámec členských vkladů má obdobný právní režim jako další členské vklady. To znamená, že ji členové mohou složit, když ji družstvo ve svých stanovách připustí a podle pravidel určených družstvem. Další majetková účast má mít zpravidla formu nepeněžní, tj. nemá být zásadně skládána v penězích, ale ve věcech, které družstvo nepotřebuje pro svou činnost. (Ovečková, O., 1996)

Forma příspěvku

Forma, v jaké má být příspěvek člena na zajištění činnosti družstva splacen, může být peněžní nebo nepeněžní. Základní členský vklad a zápisné bude zpravidla peněžní. Z další majetkové účasti plyne forma zpravidla nepeněžní.

U peněžních vkladů nejsou v jejich formě problémy; jsou-li složeny v cizí měně přepočítá se její kurzová hodnota na české koruny a jako taková se uzná za členský vklad.

U nepeněžních vkladů může jít pouze o předměty, které družstvo potřebuje pro svou činnost.

Musí mít následující znaky:

- musí být ocenitelné v penězích z hlediska její užitné hodnoty
- musí být převoditelné, protože vklady členů se stávají majetkem družstva

I v družstvu by mělo platit, že nepeněžitým vkladem nemůže být provedení práce nebo poskytnutí služeb a zásadně ani pohledávka vůči družstvu. (Helešic, F., 2006)

Kromě členského vkladu je člen družstva povinen splnit vůči družstvu svou uhrazovací povinnost, pokud o tom rozhodne členská schůze. Další povinnosti pro člena družstva obchodní zákoník nestanoví, tyto povinnosti by musely upravit stanovy.

Případné prohřešky proti zásadám členského života jsou napravovány především prostředky vnitrodružstevní demokracie. Závažnější porušení členských práv a povinností či újma pro některou ze stran členského poměru je možné řešit soudní cestou. (Pospíšil, J., 1976)

2.6 Práva členů

Mezi základní členská práva patří majetkové právo a právo na řízení a kontrolu činnosti družstva. To se realizuje především prostřednictvím účasti na členské schůzi, kde platí pravidlo, že každý člen má jeden hlas bez ohledu na výši vkladu a další majetkové účasti na družstvu. Majetkovým právem rozumíme právo na podíl na zisku. Členská schůze se usnáší při projednávání roční účetní závěrky na určení zisku, který se rozdělí mezi členy. Stanovy družstva zde mají hlavní slovo, pokud zde nemají žádnou úpravu, určí se podíl člena na zisku podle obchodního zákoníku a to podle poměru výše jeho splaceného vkladu ke splaceným vkladům všech členů.

K majetkovým právům náleží dále právo na vypořádací podíl. Dále podíl na likvidačním zůstatku při zániku družstva. (Helešic, F., 2006)

Člen má dále právo:

- účastnit se na jednáních a rozhodovat o záležitostech družstva
- volit a být volen do orgánů družstva
- obracet se žádostmi, stížnostmi, návrhy a doporučeními, na kterýkoli orgán družstva
- podílet se na společné činnosti družstva

- na výhodách, které družstvo poskytuje svým členům ve sféře hospodářské i kulturně-sociální a na výsledcích jeho hospodaření (Pokorná, J., 1992)

Podoba a rozsah práv a povinností člena za trvání jeho členství, které jsou spojena s předmětem činnosti družstva, jsou přirozeně různorodé.

Je-li členství spojeno s pracovním vztahem k družstvu, má člen povinnost uzavřít s družstvem pracovní smlouvu a v souladu s ní v družstvu pracovat a má právo na odměnu za vykonanou práci včetně dalších požitků, které jsou s výkonem práce v družstvu spojeny.

Přirozeně má člen takového družstva právo na práci v něm. (Pokorná, J., 1992)

2.7 Zánik členství

Souhlas s trváním členství může odvolat jak člen, tak i družstvo. Odvolá-li svůj souhlas s členstvím družstevník, může jít buď o dohodu o zániku členství, nebo o vystoupení z družstva. Odvolá-li svůj souhlas s členstvím družstvo, může rovněž o dohodu, nebo o vyloučení z družstva. Členství v družstvu může zaniknout též z dalších příčin, které vzniknou na straně člena.

Může jít o:

- prohlášení konkurzu na majetek člena,
- zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku člena,
- pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností člena,
- vydáním exekučního příkazu k postižení členských práv a povinností člena po právní moci usnesení o nařízení exekuce,
- k zániku členství dochází samozřejmě též zánikem družstva nebo úmrtím člena. (Dědič, J., 1998)

2.7.1 Dohoda o zániku členství

Členství může zaniknout jak z podnětu člena, tak i družstva. Jde o nejčastější způsob zániku členství. Obchodní zákoník předepisuje její písemnou formu. Ústní dohodu by proto nebylo možno považovat za platnou. Z dohody musí být jednoznačně patrné, že jde o zánik členství a datum, k němuž k zániku dochází. A přirozeně jméno člena a název družstva. Nemusí však být v dohodě uveden důvod, proč dochází k zániku členství. Dohodu by mělo za družstvo uzavírat jeho představenstvo, protože mu náleží rozhodovat v členských záležitostech. Po podpisu dohody má družstvo předat členovi jeden její exemplář. (Pospíšil, J., 1976)

2.7.2 Vystoupení člena z družstva

O vystoupení člena z družstva jde tehdy, odvolá-li člen svůj souhlas s dalším trváním členství v družstvu. Jde o jednostranný akt, proto není k jeho platnosti třeba vyjádření orgánů družstva. To znamená, že nesouhlas družstva s vystoupením člena nemá právní význam. Má-li družstvo zájem na trvání jeho členství, může jej pouze přesvědčovat, aby vzal své rozhodnutí zpět. Proto je vhodné, aby družstvo zjistilo důvody, které vedly člena k úmyslu vystoupit, pokud důvod pro vystoupení pro vystoupení člen neuvede v odhlášce z družstva. Jsou-li jimi nedostatky na straně družstva, pak je pro žádoucí zachování vystupujícího člena družstvo odstraní. Oznámení člena o vystoupení z družstva musí být písemné; na podkladě ústního prohlášení člena o vystoupení nemůže tedy dojít k zániku členství v družstvu.

Na podkladě oznámení člena (odhlášky) zaniká členství nejpozději do šesti měsíců ode dne, kdy je člen družstva písemně oznámil, tj. kdy podal ohlášku. Stanovy mohou lhůtu zkrátit. Až do posledního dne lhůty má vystupující člen všechna členská práva a povinnosti. Přestal-li by od podání odhlášenky člen plnit své členské povinnosti, dopustil by se porušení družstevní kázně. I družstvo musí v průběhu této lhůty poskytovat vystupujícímu členovi všechna plnění, na která má nárok. (Helešic, F., 2002)

2.7.3 Vyloučení člena z družstva

Stejně jako vystoupení je i vyloučení člena z družstva jednostranným aktem, ale družstva. Jde o tvrdý zásah družstva do osobních poměrů člena; proto k němu může družstvo přistoupit pouze v případech, které předvídá obchodní zákoník, tj. kdy člen opětovně a přes výstrahu družstva porušuje své členské povinnosti. Fyzická osoba může být vyloučena z družstva tehdy, když byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, který spáchala proti družstvu nebo proti členu družstva. Stanovy mohou být určit jiné důležité důvody, které mohou vést k vyloučení člena.

Vyloučení člena pro porušení členských povinností může být úspěšné pouze za splnění dvou podmínek:

1. musí jít o opakované porušení povinností,
2. člen musel být upozorněn družstvem na možnost vyloučení, a přesto pokračoval v porušování svých povinností. Upozornění či výstraha by měla být písemná, aby se zabránilo vzniku případných sporů.

Při úpravě vyloučení člena, který spáchal uvedený trestný čin, se výslovně uvádí, že o vyloučení se může uvažovat teprve poté, když byl za něj člen pravomocně odsouzen. K vyloučení proto nelze přistoupit např. během vazby člena a už teprve ne při pouhém vznesení obvinění ze spáchání trestného činu. Družstvo nemusí z tohoto důvodu přistoupit k vyloučení člena. Může mu zachovat členství a tak mu dát příležitost, aby poctivým plněním povinností osvědčil, že šlo o náhodné vybočení z jinak řádného života člena.

O vyloučení rozhoduje představenstvo družstva, pokud jeho stanovy neurčí, že o něm rozhoduje jiný orgán družstva. Rozhodnutí o vyloučení člena musí být písemné a musí obsahovat i důvody proč k němu družstvo přistoupilo. A přirozeně i den, k němuž členství zaniká.

Vyloučený člen se může proti vylučovacímu usnesení odvolat k členské schůzi. Může tak učinit ve lhůtě tří měsíců ode dne, kdy se dověděl nebo mohl dovědět o vyloučení. Nevyhoví-li členská schůze odvolání člena a on má za to, že k vyloučení došlo za porušení právních předpisů nebo stanov, může se člen obrátit na soud, aby prohlásil rozhodnutí členské schůze o vyloučení za neplatné. Tento návrh může

vyložený člen podat soudu do tří měsíců ode dne konání členské schůze, která vyložený potvrdila. Nebyla-li tato členská schůze řádně svolána, do tří měsíců ode dne, kdy se člen mohl dovědět o jejím konání, nejpozději však do jednoho roku od jejího konání. (Pospíšil, J., 1976)

2.7.4 Prohlášení konkurzu na majetek člena

Byl-li prohlášen konkurz na majetek člena, pak jeho členství v družstvu zaniká dnem vyvěšení usnesení soudu o tom na úřední desce konkurzního soudu. Pokud odvolací soud zruší konkurz, dochází k obnovení členství dotčeného člena v družstvu. (Dědič, J., 1998)

2.7.5 Zamítnutí návrhu na prohlášení konkurzu na majetek člena pro nedostatek jeho majetku

Členství může zaniknout též zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu na majetek člena pro nedostatek jeho majetku. Je-li tedy majetek člena družstva – úpadce tak nízký, že by nestačil ani na úhradu nákladu spojených s provedením konkurzu. Členství v družstvu zaniká opět vyvěšením rozhodnutí soudu na jeho úřední desce. (Helešic, F., 2006)

2.7.6 Pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností

Je-li pravomocné nařízení výkonu rozhodnutí postižených členských práv a povinností, tj. vlastně postižení členského vkladu dotčeného člena, zaniká jeho členství dnem nabytí právní moci usnesení soudu o nařízení výkonu rozhodnutí. Zastaví-li soud později výkon tohoto svého rozhodnutí podle § 268 občanského soudního řádu, dochází k obnovení členství postiženého člena. (Helešic, F., 2006)

2.7.7 Exekuční příkaz k postižení členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce

Je-li vydán exekuční příkaz k postižení členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce, zaniká členství dnem vydání exekučního příkazu.

(Helešic, F., 2006)

2.7.8 Zánik družstva

Zánik družstva je přirozeně doprovázen zánikem členství v něm. Členství zaniká dnem výmazu družstva z obchodního rejstříku. (Eliáš, K., 1994)

2.7.9 Úmrtí člena družstva

Zemře-li člen družstva, zaniká i jeho členství v družstvu. Dnem zániku členství je den úmrtí uvedený v úmrtním listě. Není-li možné den úmrtí takto zjistit, platí výsledek řízení o prohlášení člena za mrtvého.

Dědic členských práv a povinností může požádat družstvo o členství. Zásadně je k tomu třeba souhlas představenstva. Zákon nebo stanovy družstva však mohou určit, kdy představenstvo nesmí dědicovo členství v družstvu odmítnout nebo kdy se nevyžaduje souhlas představenstva s nabytím členských práv a povinností dědicem. (Helešic, F., 2006)

2.7.10 Zánik člena družstva – PO

Zánikem člena družstva – právnické osoby zaniká její členství vstupem do likvidace nebo prohlášením konkurzu, případně jejím zánikem, např. přeměnou. V posledním případě vstupuje do členského vztahu k družstvu právní nástupce člena právnické osoby, tj. ta která vznikla přeměnou. (Helešic, F., 2006)

2.8 Vypořádací podíl

Při zániku členství za trvání družstva má dosavadní člen nárok na vypořádací podíl. Vypořádací podíl se určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství.

Pro určení vypořádacího podílu je rozhodující stav čistého obchodního jmění družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Při určování výše vypořádacího podílu se nepřihlíží ke jmění, jež je v nedělitelném fondu, a jestliže to vyplývá ze stanov, i v zajišťovacích fondech. Dále se nepřihlíží k rezervnímu ani k sociálnímu fondu. Rovněž se nepřihlíží k vkladům členů s kratším než ročním členstvím přede dnem, k němuž se roční účetní závěrka sestavuje.

Nárok na vypořádací podíl je splatný uplynutím 3 měsíců od schválení účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Nárok na podíl na zisku vzniká jen za období trvání členství. (Pelikánová, I., 2004)

3 Cíle a metodika

3.1 Cíl

Hlavním cílem mé práce je charakterizovat vznik členského a pracovního poměru, způsoby ukončení členského poměru a výpočet vypořádacího podílu v družstvu. Vedlejším cílem je vymezit práva a povinnosti členů družstva.

Zaměřila jsem se na Službu, výrobní družstvo. Cílem bylo analyzovat chod tohoto výrobního družstva tzn. popsat problematiku vzniku i zániku členství tak, jak je Služba, výrobní družstva dle svých stanov upravuje a zároveň zjistit, jakým způsobem vypořádává odcházející členy.

3.2 Metodika práce

3.2.1 Zpracování teoretické části

Nejprve jsem zpracovala teoretickou část, abych získala co nejvíce podkladů a informací k bližšímu pochopení tématu práce a správnému stanovení hypotéz. Vyhledala jsem potřebnou odbornou literaturu, která mi pomohla pochopit základní pojmy a vysvětlit některé termíny, které se objevují v zákonech, a které popisují mé téma. Použila jsem literaturu převážně z Městské knihovny v Jihlavě a také brožury poskytnuté vyučujícími na jednotlivých přednáškách o družstevnictví.

3.2.2 Zpracování praktické části

Svoji bakalářskou práci jsem zaměřila na Službu, výrobní družstvo se sídlem v centru Českých Budějovic. Pro zjištění potřebných dat a informací jsem kontaktovala předsedu družstva pana Eduarda Cipru. Navštívila jsem toto výrobní družstvo a společně jsme konzultovali jednotlivé části mé bakalářské práce. Díky rozhovoru jsem získala potřebné materiály např. rozvahu či výkaz zisků a ztrát a také jsem mohla nahlédnout do stanov družstva. Při vypracování praktické části mi pomohla i webová stránka družstva.

3.2.3 Stanovení hypotéz

Budu chtít ověřit následující hypotézy:

Členství ve Službě, výrobní družstvo je podmíněno pracovním poměrem k družstvu.

Vypořádací podíl ve Službě, výrobní družstvo odpovídá výši členskému příspěvku.

4 Praktická část

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na Službu, výrobní družstvo. Důvod zvolení právě tohoto družstva je snadný. Jednak jsem toto družstvo měla možnost poznat díky návštěvám jednotlivých typů družstev, které v rámci školních cvičení bylo možné absolvovat, a jednak zaměstnává i lidi se zdravotním či tělesným handicapem, což je mi velmi blízké.

Potřebné informace ke zpracování práce jsem získala rozhovorem s předsedou družstva panem Eduardem Ciprou, který mi také poskytl materiály a ochotně odpovídal na veškeré mé dotazy.

4.1 Služba, výrobní družstvo

4.1.1 Základní údaje

Služba, výrobní družstvo vzniklo dne 28. 6. 1990 a je zapsáno v obchodním rejstříku u Krajského soudu v Českých Budějovicích, oddíl Dr., vložka 33 se sídlem Fráni Šrámka 2, 370 21 České Budějovice. Předsedou družstva je pan Eduard Cipra. Od roku 1990 je Služba také členem Svazu českých a moravských výrobních družstev. Svoji činnost vyvíjí převážně na území Jihočeského kraje. Služba, výrobní družstvo má především službový, ale také výrobní charakter. Svoji činnost provozuje ve vlastních a najatých prostorách.

Družstvo je rozděleno na dva závody. První závod, který je označen jako Závod 01, je nazván Bezpečnostní služba. Jeho hlavním předmětem činnosti je:

- nepřetržitá fyzická ostraha objektů,
- montáž, revize a servis elektronické zabezpečovací signalizace EZS,
- provoz pultu centralizované ochrany PCO,
- instalace a prodej bezpečnostních, ochranných a solárních fólií.

Druhý závod, Závod 02, je Výroba. Jeho hlavní činností je:

- čištění peří, šití prošíváných dek, peřin a polštářů,
- kovoobráběcí práce,
- kompletace drobných předmětů dle přání zákazníka,
- převod písemností na mikrofilmy.

Mezi další činnost patří zajišťování rehabilitačních služeb pro zaměstnance i veřejnost prostřednictvím smluv ze zdravotními pojišťovnami ve vlastním nestátním zdravotnickém zařízení se sídlem K. Weise 16, 370 21 České Budějovice. Dále Služba, výrobní družstvo nabízí pro zaměstnance i širokou veřejnost možnost celoroční rekreace v ubytovacím zařízení penzionovaného typu, který má kapacitu 20 lůžek, a je umístěn v Národním parku Šumava, v obci Kvilda.

4.1.2 Historie družstva

Služba, výrobní družstvo má devadesátiletou tradici. Již v roce 1921 fungovalo jako sdružení válečných vysloužilců, kteří v důsledku svých válečných handicapů nemohli najít zaměstnání. Založili proto dne 1. 10. 1921 toto sdružení, pod názvem SLUŽBA VDI, Č. Budějovice, a začali hlídat malé obchody soukromých živnostníků i jiné objekty. V době komunismu byly přibírány další činnosti jako jsou žehlírny, prádelny a mandlové služby. V roce 1990, přesněji 30. 6. 1990, se družstvo rozdělilo z původního družstva SLUŽBA VDI, Č. Budějovice na výrobní družstva:

- Služba, výrobní družstvo,
- Kovotex , výrobní družstvo invalidů,
- Delta, České Budějovice.

Počet členů k datu vzniku Služby byl 291. Nově vzniklá Služba, výrobní družstvo i nadále pokračuje ve členství ve Svazu českých a moravských výrobních družstev avšak pod tímto novým jménem.

4.1.3 Kapitál

- Výše základního kapitálu družstva, který se zapisuje do obchodního rejstříku činí 220 000 Kč.
- Výše základního členského vkladu je 5 000 Kč.
- Výše částky převedené do nedělitelného fondu činí 7 840 000, 83 Kč.

Družstvo se řídí novými stanovami upravenými v souladu se zákonem č. 513/1991 Sb., které jsou schválené výroční členskou schůzí konanou dne 25. 9. 1992.

4.1.4 Současná situace Služby, výrobního družstva

Pro lepší pochopení finanční situace družstva jsem se rozhodla uvést několik ekonomických ukazatelů. Především likviditu a ukazatel zadluženosti.

Ukazatele likvidity

Běžná likvidita značí, kolikrát pokrývají oběžná aktiva krátkodobé závazky společnosti či družstva. Čím je hodnota ukazatele vyšší, tím je jistější zachování platební schopnosti společnosti. V obecném slova smyslu se považuje za dostatečnou hodnota 2.

$$\text{Běžná likvidita} = \text{Oběžná aktiva} / \text{Krátkodobé závazky}$$

Pohotová likvidita obsahuje pouze krátkodobé pohledávky, které je vhodné upravit o nedobytné pohledávky. Tento parametr likvidity je poněkud přísnější oproti předchozímu výpočtu, poněvadž u oběžných aktiv dojde k vyloučení zásob a nedokončené výroby. Poměřované parametry mohou nabýt kontroverzních výsledků, protože pro věřitele je výhodná hodnota vyšší než 1. Naopak u vlastníků vede nadměrná výše oběžných aktiv k jejich neefektivnímu využití.

$$\text{Pohotová likvidita} = (\text{Oběžná aktiva} - \text{zásoby}) / \text{Krátkodobé závazky}$$

Tabulka 1: Přehled hodnot ukazatelů likvidity

Ukazatelé likvidity	2008	2009
Běžná likvidita	1, 17	1, 34
Pohotová likvidita	1, 13	1, 3

Pramen: vlastní zpracování

Výsledky jednotlivých likvidit lze označit za horší. Družstvo zvažuje případný problém, který by vznikl z nedostatečné likvidity řešit postoupením pohledávek na factoringovou společnost nebo případně sjednat bankovní úvěr.

Ukazatel zadluženosti

Celková zadluženost měří počet korun dluhu na jednu korunu aktiv. Čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím vyšší je i finanční riziko.

$$\text{Celková zadluženost} = \text{Celkový cizí kapitál} / \text{celková aktiva}$$

Tabulka č. 2: Přehled hodnot ukazatele zadluženosti

Ukazatelé zadluženosti	2008	2009
Celková zadluženost	0, 53	0, 49

Pramen: vlastní zpracování

Z výpočtu celkové zadluženosti je patrné, že družstvo má téměř rovnoměrné rozdělení cizích a vlastních zdrojů financování aktiv. Obecně vzato lze tyto hodnoty považovat za pozitivní.

4.1.5 Zaměstnanci Služby, výrobního družstva

Základním stavebním kamenem zajišťujícím chod celého družstva jsou zaměstnanci. V současné době Služba, výrobní družstvo zaměstnává přes 530 pracovníků. Jelikož mnou analyzované družstvo je dlouholetým členem Svazu českých

a moravských výrobních družstev, který se velmi intenzivně a dlouhodobě angažuje v oblasti začlenění osob se zdravotním postižením do podnikání či zaměstnání, tak i právě Služba, výrobní družstvo zaměstnává minimálně 66 % pracovníků ZPS, tedy se změněnou pracovní schopností, a T-ZPS, tělesně-zdravotní postižené zaměstnance. Jedná se tedy o chráněnou pracovní dílnu. Těchto dílen najdeme ve Službě pět.

Provádí se v nich jednoduché kompletační a montážní práce drobných výrobků např. montáže elektrojištičů, kompletace záclonového programu apod. Náklady těchto chráněných pracovních dílen jsou odděleně sledovány a na jejich provoz či samotné zřízení je poskytován úřadem práce příspěvek za striktně vymezených podmínek podle zákona 435/2004 o zaměstnanosti a vyhlášek.

4.1.6 Současné členství ve Službě, výrobní družstvo

K dnešnímu dni má Služba, výrobní družstvo 72 členů. Členství je vázané na pracovní vztah, avšak nové členy Služba nepřijímá. Vzhledem k tomu, že má družstvo 500 zaměstnanců, bylo v současné době dohodnuto, že se další noví členové přibírat nebudou. Členové v něm totiž zůstávají dlouhodobě i 20 let.

Počet členů k datu vzniku Služby, výrobního družstva byl 291. Z dlouhodobého hlediska lze říci, že počet členů má klesající tendenci. V roce 2006 jich bylo 95, v roce 2007 81, 2008 78 a v roce 2009 mělo družstvo 72 členů.

4.2 Vznik členství

Obchodní zákoník v ustanovení § 227 odstavce 1 umožňuje, aby se členy družstva staly osoby fyzické i právnické, a to jak samostatně, tak společně. Družstva mohou mít členy z osob fyzických nebo ho mohou tvořit jen osoby právnické.

Zákon ustanovuje pouze okrajovou úpravu členství v družstvu a zároveň předpokládá, že si družstva ve svých stanovách vznik členství upraví podle sebe. Družstvo si může ve svém vnitřním předpise určit, že vznik členství bude podmíněn pracovním vztahem člena k družstvu. To je i případ Služby, výrobního družstva.

Samotná úprava takového pracovního vztahu však nesmí být pro člena nepříjemnější, než jaká je uvedena v pracovně právních předpisech.

4.2.1 Vznik pracovního poměru člena družstva

Pokud mluvíme o členství v družstvu, lze narazit i na termín pracovní poměr člena družstva. Členství je v takovém družstvu totiž podmíněno pracovním vztahem. Zákon v těchto případech ustanovuje určité podmínky. Jedná se o dokončení povinné školní docházky a dovršení 15 let věku. Za den vzniku takového členství je brán dle ustanovení § 227 odstavce 3 obchodního zákoníku den, který byl sjednán jako den vzniku pracovního poměru. Družstva si však ve svých stanovách mohou upravit den vzniku takového členství dle svých vlastních potřeb. Samotné podmínky pracovního vztahu lze upravit ve stanovách družstev. Tuto úpravu zákon dovoluje s jedinou podmínkou. Úprava totiž nesmí být pro člena pracovního vztahu k družstvu méně výhodná než úprava v pracovně právních předpisech.

4.2.2 Vznik členství ve Službě, výrobního družstva

Dle stanov Služby je členství v analyzovaném družstvu v produktivním věku pracovníka vázáno právě na výše zmíněný pracovní vztah. Stanovy Služby říkají, že o členství může pracovník požádat až po 3 letech pracovního poměru ve Službě a také po dovršení 18 let věku. Zde je patrný rozdíl před zákonnou úpravou, která říká, že takovéto členství může vzniknout již od 15 let. Tato tříletá čekací lhůta však není závazná. Tříletý termín může totiž zkrátit představenstvo družstva svým rozhodnutím. Hlavní podmínkou přijetí člena je podání členské přihlášky, ve které se žadatel zavazuje dodržovat stanovy Služby, výrobního družstva a splatit základní členský vklad. Předloženou přihlášku projedná představenstvo družstva na svém nejbližším zasedání a po svém rozhodnutí o přijetí člena družstva vzniká členství splacením základního členského vkladu a to ve výši vstupního vkladu.

Po přijetí základního členského vkladu obdrží člen od představenstva jeden výtisk členské přihlášky, na kterém je zaznamenán datum přijetí, pracovní podmínky a

doklad o splacení vstupního vkladu. Pracovní vztah člena se řídí pracovně právními předpisy.

4.2.2.1 Základní členský vklad ve Službě, výrobního družstva

Základní členský vklad dle stanov Služby činí 5 000,- Kč a je splatný nejpozději ve lhůtě 1 roku od vzniku členství. Část základního členského vkladu je splatná při vzniku členství ve výši vstupního vkladu, který činí min. 10% základního členského vkladu. Člen se může zúčastnit na podnikání družstva dalšími členskými vklady ve výši násobku základního vkladu. O výši dalšího členského vkladu uzavře s členem dohodu představenstvo družstva. Členové se zavazují ke splacení svých členských vkladů v dohodě o majetkové účasti člena na činnosti družstva, která tvoří součást členské přihlášky.

Nepeněžitě členské vklady může Služba, výrobní družstvo přijmout jen lze-li je v činnosti družstva účelně využít. Výše nepeněžitě vkladu musí být vyjádřena v penězích násobkem základního členského vkladu a určuje se dohodou družstva s osobou zavazující se k takovému vkladu, a to na podkladě ocenění provedeného soudním znalce. Nepeněžitě vklady je povinen člen předat družstvu ve lhůtě nejpozději do jednoho měsíce ode dne, kdy se k takovému vkladu zavázal a jde-li o závazek uchazeče o členství k takovému vkladu, musí být členský vklad předán družstvu nejpozději v den, ke kterému žádá o přijetí za člena.

Peněžitě členské vklady lze splácet jednorázově nebo v rovnoměrných splátkách do pokladny družstva, nebo sjednanou srážkou ze mzdy.

Podrobnosti ke splacení členského vkladu určuje dohoda o majetkové účasti člena na činnosti družstva, která je součástí členské přihlášky. O splacení členského vkladu je družstvo povinno vydat členovi písemné potvrzení.

4.2.3 Členství bez pracovního poměru ve Službě, výrobního družstva

Služba, výrobní družstvo ve svých stanovách uvádí tzv. členství bez pracovního poměru. Toto členství se týká členů, kteří odcházejí do starobního důchodu nebo

částečného invalidního důchodu či do úplného invalidního důchodu. O členství bez pracovního poměru může člen požádat pouze tehdy, pokud jeho členství trvalo v družstvu minimálně 10 let. Tuto žádost musí odcházející člen podat v takovém předstihu, aby představenstvo mělo dostatečně dlouhou dobu k projednání žádosti před termínem jeho odchodu do důchodu. Při tomto členství ponechává člen své vložené vklady (peníze, majetek) v družstvu a má všechna práva a povinnosti člena družstva kromě pracovního vztahu. Může tak čerpat veškeré výhody členství v družstvu.

4.2.4 Práva a povinnosti členů Služby, výrobního družstva

Práva a povinnosti členů družstva nestanoví obchodní zákoník souhrnně. Na rozdíl od jiných právních společností (např. akciové společnosti, společnosti s ručením omezeným), kde tato úprava existuje. Práva a povinnosti členů družstva je nutné vyhledat ve vnitřní úpravě družstev.

- Člen Služby, výrobního družstva má následující práva:

1. podílet se na rozhodování o činnosti družstva a na kontrole činnosti družstva přímo nebo prostřednictvím orgánu družstva,
2. volit a být volen do orgánů družstva,
3. podílet se na výhodách, které družstvo poskytuje svým členům podle stanov a usnesení orgánů družstva, zejména při vytváření podmínek pro uplatnění členů v činnosti družstva,
4. majetkově se účastnit na podnikání družstva a svou majetkovou účast zvyšovat způsobem a za podmínek podle stanov,
5. podílet se na zisku z podnikatelské činnosti družstva,
6. právo na vypořádání své majetkové účasti při zániku členství v družstvu.

- Člen Služby, výrobního družstva má tyto povinnosti:
  1. dodržovat stanovy a plnit usnesení orgánů družstva přijaté v mezích jejich působnosti,
  2. splatit řádně a včas členský vklad,
  3. přispět k úhradě ztráty družstva za podmínek podle stanov,
  4. nevyvíjet vlastní podnikatelskou činnost ani se nepodílet na podnikání jiné fyzické nebo právnické osoby bez předchozího souhlasu družstva,
  5. osobně vykonávat práci pro družstvo podle dohody o pracovních podmínkách.

Za porušení svých členských povinností odpovídá člen podle právních předpisů a stanov družstva.

4.2.5 Převod členských práv a povinností

Členská práva a povinnosti nemůže člen ve Službě převést na jinou osobu.

4.2.6 Uhrazovací povinnost

Členové družstva neručí za závazky družstva a nemají uhrazovací povinnosti přesahující jejich základní členské vklady ke krytí ztrát družstva. Členové Služby jsou povinni, vyžaduje-li to ztráta družstva vykázaná účetní závěrkou, splatit podle rozhodnutí členské schůze nesplacenou část svého členského vkladu ještě před dobou její splatnosti.

4.3 Zánik členství

Obchodní zákoník upravuje způsoby zániku členství v družstvu ustanovením § 231 odstavce 1. Tento výčet ale není konečný. Další způsoby zániku členství jsou upraveny ještě v následujících paragrafech a to § 232 odstavec 1 a 4, § 227 odstavec 3. Od těchto ustanovení není možné, aby se stanovy odchýlily.

Dle ustanovení § 231 odstavce 1 se jedná o tyto způsoby:

- písemnou dohodou
- vystoupením z družstva
- vyloučením
- prohlášením konkurzu na majetek člena
- zamítnutím návrhu na prohlášení konkurzu pro nedostatek majetku člena
- pravomocným nařízením výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností
- vydáním exekučního příkazu k postižení členských práv a povinností pro právní moci usnesení o nařízení exekuce
- zánikem družstva

Dle ustanovení § 232 odstavec 1 a 4 zaniká členství

- smrtí fyzické osoby
- vstupem právnické osoby do likvidace
- prohlášením konkurzu na majetek právnické osoby
- zánikem právnické osoby

Dle ustanovení § 227 odstavce 3 zaniká členství, je-li dle stanov podmíněno pracovním vztahem člena k družstvu:

- dnem zániku pracovního vztahu člena k družstvu

4.3.1 Zánik členství ve Službě, výrobním družstvu

Ve Službě, výrobním družstvu je předpokladem členství existence pracovního vztahu k družstvu. Z toho vyplývá, že zánik pracovního vztahu musí nutně znamenat i zánik členství ve Službě. Dojde-li k takovéto situaci, družstvo ani samotný člen nemusí provádět žádné další nutnosti, které by směřovaly k zániku členství. Postačí totiž jen zánik pracovního vztahu k družstvu. V obchodním zákoníku v § 227 odstavce 3 se uvádí, že členství v družstvu v takovém případě zaniká automaticky.

Stanovy Služby, výrobního družstva hovoří o čtyřech hlavních způsobech, kterými lze ukončit členství v jejich družstvu.

- Ukončení členství dohodou

Prvním způsobem zániku členství je dohoda mezi členem a družstvem, pro niž zákon nepředepisuje žádné obsahové ani formální náležitosti. Jedná se však o dohodu, tedy o dvoustranný právní úkon, který musí splňovat podstatné náležitosti, které lze najít v § 37 občanského zákoníku.

Pokud dojde ve Službě k této situaci, podají návrh na ukončení členství dohodou, kde je určen termín ukončení členství a termín a způsob vyrovnání členských vkladů. Tuto dohodu musí schválit představenstvo Služby. Člen družstva, který sám požádal o ukončení členství, může zůstat jako zaměstnanec družstva na základě pracovní smlouvy.

- Ukončení členství pro hrubé porušení stanov – vyloučení.

Jde o jednostranný právní úkon, který činí družstvo vůči svému členovi. Zákon zde udává přesné podmínky, neboť se jedná o velice závažný způsob ukončení členství. Družstvo se tak chrání proti členovi, který ohrožuje či jinak poškozuje své družstvo. Při opakovaném porušení stanov Služby, na něž byl člen písemně upozorněn a nezjednal-li nápravu, může představenstvo Služby navrhnout ukončení členství vyloučením a tento návrh předloží na nejbližší výroční členské schůzi, která o všem rozhodne. Písemné upozornění musí obsahovat výčet povinností, které člen porušil a musí být v ní člen upozorněn na možné vyloučení z družstva. Družstvo musí prokázat, že výstraha byla

členovi řádně doručena. Lhůtu pro zjednání nápravy zákon nijak neupravuje, je třeba vycházet z ustanovení o dobrých mravech.

- Ukončení členství nesplacením základního členského vkladu v určeném termínu
- Ukončení členství úmrtím člena

Na nabyvatele pozůstalosti přechází výplata členských vkladů, nikoliv členství.

4.4 Vypořádací podíl

Při zániku členství člena v družstvu vzniká otázka, jakým způsobem majetkově vypořádat vystupujícího člena. Odcházející člen má právo dle § 223 odstavce 1 obchodního zákoníku za trvání družstva na vypořádací podíl. Výše tohoto podílu samozřejmě závisí na výši členského vkladu a vlastního kapitálu družstva. Přestože zákon upravuje jakým způsobem stanovit výši vypořádacího podílu, jde pouze o ustanovení dispozitivní, tedy volně upravitelné. Na základě této skutečnosti má přednost způsob vypořádání vypořádacího podílu uvedený ve stanovách. Družstva se v tomto případě řídí svými vnitřními předpisy, tedy stanovami. Stanovy se tedy mohou odchýlit od zákona a určit způsob vypořádacího podílu jinak. Nemohou však popřít nárok odcházejícího člena družstva na jeho řádné majetkové vyrovnání. Jeho nárok vyplývá ze zákona, poněvadž toto zákonné ujednání má kogentní povahu, tedy závaznou.

4.4.1 Definice vypořádacího podílu

Zanikne-li za trvání družstva členství některého jeho člena v družstvu, je nutno přistoupit k vzájemnému majetkovému vypořádání. Pro tento účel slouží již výše zmíněný vypořádací podíl. Vypořádací podíl můžeme definovat jako určitou majetkovou hodnotu, představující podíl na družstevním majetku, na který má osoba, jejíž členství v družstvu zaniklo, zákonný nárok.

4.4.2 Nárok na vypořádací podíl

Nárok na vypořádací podíl zásadně nemohou stanovy vyloučit. Také jinak nelze nárok na vypořádací podíl odepřít. Protože ustanovení v § 233 odstavci 1 obchodního zákoníku, které tento nárok upravuje, má nařizující povahu. Způsob vypořádání členského vkladu resp. podílu je závaznou náležitostí stanov. Nárok bývalého člena na vypořádací podíl vzniká bez ohledu na způsob zániku členství. Z tohoto pravidla však existuje několik výjimek, kdy se vypořádací podíl vyplácí jiným osobám, a to i přesto, že na něj vznikne nárok bývalému členovi.

První výjimka je případ, který může vzniknout tehdy, kdy člen svůj členský podíl včetně členských práv a povinností převedl na jinou osobu. Literatura k této otázce mlčí. Lze však mít za to, že dojde-li k převodu členství, nárok na vypořádací podíl zde nevznikl. Nabyvatel jeho členského podílu, tedy třetí osoba, se stává jeho právním nástupcem. Tento nástupce disponuje všemi členskými právy a povinnostmi bývalého člena družstva v takovém rozsahu, v jakém je bývalý člen užíval. Kromě toho zákon nijak nevylučuje, aby tento převod byl úplatný. Existuje tedy jistá možnost, že převodce mohl již jisté majetkové hodnoty obdržet od nabyvatele tzn., že se předpokládá, že strany zúčastněné na převodu se vypořádají mezi sebou.

Za druhou výjimku lze považovat zánik členství z důvodu pravomocného nařízení výkonu rozhodnutí postižením členských práv a povinností. V takovém případě zaniká členství povinného v družstvu, avšak vypořádací podíl se nevyplácí bývalému členovi. Pohledávka bývalého člena z titulu nároku na vypořádací podíl se postihuje výkonem rozhodnutí ve prospěch oprávněného.

Za třetí výjimku lze považovat vydání exekučního příkazu k postižení členského podílu včetně členských práv a povinností po právní moci usnesení o nařízení exekuce. V takovém případě zaniká členství postiženému členovi v družstvu, avšak vypořádací podíl se tomuto členovi nevyplácí. Jeho pohledávka na vypořádací podíl je totiž postižena výkonem rozhodnutí či exekucí podle exekučního řádu ve prospěch oprávněné osoby.

Čtvrtou výjimkou je situace, kdy je prohlášen konkurz na majetek člena družstva. V takovém případě zaniká členství úpadce v družstvu a pohledávka člena na vypořádací podíl spadá do konkursní podstaty. Družstvo je pak povinno vypořádací podíl vyplatit k rukám správce konkursní podstaty.

Pátá výjimka může nastat při zániku členství fyzické osoby z důvodu úmrtí. Nárok na vypořádací podíl má dědic členských práv a povinností, pokud se nestane členem družstva.

4.4.3 Výpočet vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku

Způsob výpočtu vypořádacího podílu určují stanovy družstva. Pokud tak ale nečiní, pak platí podpůrná úprava obsažená v § 233 odst. 2-4 a § 234 obchodního zákoníku. Vypořádací podíl se určí poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobeného počtem ukončených roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství. Přičemž členský vklad je složen ze základního členského vkladu, vstupního členského vkladu, dalšího členského vkladu a z majetkového podílu z transformace. Vypořádací podíl dle obchodního zákoníku se tedy vypočítá dle následujícího vztahu:

$$\frac{(\text{splacený členský vklad odcházejícího člena} \times \text{počet ukončených roků jeho členství})}{(\text{splacené členské vklady všech členů} \times \text{počet ukončených roků jejich členství})}$$

Obrázek č. 1: Vzorec pro výpočet vypořádacího podílu

Po matematickém upravení této rovnice vyjde koeficient, který se násobí vlastním kapitálem. Pro správné určení vypořádacího podílu je rozhodný stav vlastního kapitálu družstva podle účetní závěrky za rok, v němž členství zaniklo. Vlastní kapitál je vykázáný v pasivech rozvahy jednotlivých družstev. Tuto položku je třeba ještě dále upravovat. Především o nedělitelný fond případně o další fondy, které jsou vyjmenovány ve stanovách. Nepřihlíží se přitom k vkladům členů s členstvím kratším než jeden kalendářní rok přede dnem, k němuž se řádná účetní závěrka sestavuje. Pokud

má družstvo záporný vlastní kapitál, pak se vypořádací podíl nevyplácí. Po dokončení těchto nutných operací vyjde vypořádací podíl.

Rozhodným dnem pro výpočet ukončených roků členství je zde 31. 12. roku, v němž členství zaniklo. Dle obchodního zákoníku jsou více preferovány členové s delším členstvím před členy s kratším členstvím. Tudíž podíl odvedené práce či prvek zásluhovosti na rozvoji a prosperitě družstva je zde zcela vyloučen. Jediné rozhodující kritérium je délka členství.

4.4.3.1 Příklad výpočtu vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku

K ilustrování výše popsaného jsem se pokusila uvést názorný a jednoduchý příklad.

Člen *ABC*, výrobního družstva se stal členem tohoto družstva k 1. 1. 2006, z družstva vystoupil k 30. 7. 2010 a zároveň požádal o vyplacení vypořádacího podílu. *ABC*, výrobní družstvo tvořilo i s tímto členem 25 členů. Družstvo bylo založeno 1. 1. 2006 24 členy, u nichž členství v družstvu do roku 2010 nezaniklo. K 1. 9. 2010 přistoupil do družstva nový člen. Každý z členů družstva splatil vklad ve výši 30 000,- Kč.

<i>Základní kapitál činil</i>	<i>22 000 000,- Kč</i>
<i>Nedělitelný fond</i>	<i>4 000 000,- Kč</i>
<i>Hospodářský výsledek běžného období</i>	<i>1 200 000,- Kč</i>
<i>Nerozdělený zisk minulých let</i>	<i>420 000,- Kč</i>

Řešení

Vypořádací podíl podle zákona je určen poměrem splaceného členského vkladu dosavadního člena násobného počtem ukončení roků jeho členství k souhrnu splacených členských vkladů všech členů násobených ukončenými roky jejich členství. Je tedy nutné násobit jednotlivé vklady vždy počtem let členství příslušného člena a z těchto dílčích výsledků teprve potom udělat souhrn. Členovi, který vystoupil z družstva je počítáno pouze tři roky, protože pro výpočet podílů je rozhodující počet ukončených

roků členství. Ostatní členové mají k datu účetní závěrky, ukončeny již celé čtyři roky členství. Při výpočtu vypořádacího podílu se nepřihlíží k vkladům členů s kratším než ročním členstvím přede dnem, k němuž se řádná účetní závěrka sestavuje.

1. Splacený členské vklad odcházejícího člena x počet let jeho členství

$$30\ 000 \times 3 = 90\ 000$$

2. Splacené členské vklady všech členů x ukončení roky jejich členství

$$30\ 000 \times 4 = 120\ 000 \times 24 = 2\ 880\ 000$$

3. Vzoreček na výpočet vypořádacího podílu dle obchodního zákoníku

$$90\ 000 / 2\ 970\ 000 = 0,03030303$$

Pro určení vypořádacího podílu je rozhodný stav vlastního kapitálu družstva podle účetní závěrky za celý rok, v němž členství skončil. Při určování výše vypořádacího podílu se nepřihlíží ke kapitálu, jenž je v nedělitelném fondu.

Základní kapitál	22 000 000,- Kč
Hospodářský výsledek běžného období	1 200 000,- Kč
<u>Nerozdělený zisk minulých let</u>	<u>420 000,- Kč</u>
Celkem	23 620 000,- Kč

4. Konečný výpočet vypořádacího podílu

$$0,03030303 \times 23\ 620\ 000 = 715\ 758$$

5. Zdanění vypořádacího podílu zvláštní 15% sazbou

$$717\ 758 - 30\ 000 = 687\ 758$$

$$687\ 758 \times 0,15 = 103\ 164$$

6. K výplatě

$$687\,758 - 103\,164 = 584\,594$$

Odcházející člen z ABC, výrobního družstva obdrží vypořádací podíl vypočítaný dle obchodního zákoníku ve výši 584 594 Kč.

4.4.4 Výpočet vypořádacího podílu dle Služby, výrobního družstva

Služba, výrobní družstvo ve svých stanovách uvádí vlastní výpočet vypořádacího podílu, tzn. využívá možnost si výpočet a výši vypořádacího podílu určit podle vlastních potřeb. Tento způsob je plně v souladu se zákonem.

Při vzniku členství za trvání družstva má člen Služby nárok na vypořádání jeho majetkové účasti na činnosti družstva. Jeho nárok je složen ze:

- Základního členského vkladu – tedy 5 000 Kč nebo i z případně dalších vkladů, které vložil do družstva. Při odchodu člena ze Služby je tento vklad splatný do tří měsíců po skončení členství.
- Transformačního podílu – v roce 1991 proběhla ve Službě transformace. Transformační podíl, dle pravidel transformačního projektu, bude vyplacen po sedmi letech po roční uzávěrce roku, ve kterém bylo členství ukončeno.
- Personifikačního podílu – také personifikace proběhla ve Službě. Po uplynutí dvouleté výpovědní lhůty lze vyplatit 50 % jeho hodnoty, zbývajících 50 % jeho hodnoty po uplynutí dalšího roku, který uplyne od data výplaty první části podílu. Výplata nezdaněných personifikačních podílů se uskuteční současně s výplatou druhé poloviny personifikačního podílu po zdanění.

- Vypořádacího podílu - členství v družstvu je počítáno od data 8. 12. 1992, tj. od doby registrace a schválení nových stanov po transformaci družstva u obchodního soudu a po datu registrace datum přijetí za člena.
  - Vypořádací podíl bude vyplacen ve výši 500,- Kč za každý celý odpracovaný rok. Tuto částku dostane člen v případě, že doba jeho členství je minimálně tři roky.
  - Pokud to je doba členství delší než 5 let, pak odcházející člen dostane za každý odpracovaný rok 1 000,- Kč.
  - Za předpokladu, že doba členství přesáhla dobu 10 let, odcházející člen dostane za každý odpracovaný rok 2 000,- Kč.

Vypořádací podíl odcházejícího člena ze Služby, výrobního družstva je tedy složen ze základního členského vkladu, personifikačního podílu, transformačního podílu a samozřejmě ze samotného vypořádacího podílu.

Ve Službě existuje fond vypořádacích podílů. Tento fond slouží k výplatě jednotlivých vypořádacích podílů a je tvořen přídělem ze zisku a to ve výši, o které rozhoduje členská schůze.

4.4.5 Splatnost vypořádacího podílu

Lhůtu pro vyplacení vypořádacího podílu a samotné vyplacení vypořádacího podílu upravují závazně stanovy.

Tato lhůta pro splatnost nároku na vypořádací podíl však může být rozdílně upravena v jednotlivých stanovách družstva. V takovém případě má opět ustanovení ve stanovách přednost před úpravou zákonnou. Délka splatnosti však nemůže být ani ve stanovách bez hranic. Jestliže vnitřní předpisy družstva určí lhůtu deseti let pro splatnost vypořádacího podílu, jsou v této části neplatné pro rozpor s ustanovením o dobrých mravech dle § 39 občanského zákona, který říká: „Neplatný je právní úkon, který svým obsahem nebo účelem odporuje zákonu nebo jej obchází anebo se přičí dobrým mravům.“

Protože účetním obdobím družstva je jeden rok, tak se řádná účetní uzávěrka sestavuje zásadně k 31. 12. uplynulého roku. Toto legislativní ustanovení ovšem znamená, že nebudou-li stanovy obsahovat jiná ustanovení, pak člen, jehož členství zaniklo například 4. 1. 2011, bude muset počkat na sestavení a schválení řádné účetní závěrky za rok 2011, což jistě nebude dříve než koncem 1. pololetí 2012. Teprve ode dne schválení řádné účetní uzávěrky začíná běžet zákonná tříměsíční lhůta pro vyplacení vypořádacího podílu. Nárok na podíl na zisku trvá zásadně jen za období trvání členství.

4.4.6 Způsob úhrady vypořádacího podílu

Vypořádací podíl se zásadně uhrazuje v penězích. Pokud však člen splatil (zcela nebo zčásti) svůj členský vklad vložением nemovitosti do majetku družstva, mohou stanovy určit, že členu přísluší nárok na vypořádání vrácením této nemovitosti, a to v hodnotě, v které je evidována v majetku družstva. Je-li ovšem výše vypočteného vypořádacího podílu menší, než činí hodnota vrácené nemovitosti, pak je bývalý člen povinen doplatit družstvu rozdíl v penězích. Platí zde, že se jedná o právo bývalého člena toto požadovat, nikoliv o jeho povinnost. Pokud takto určí výslovně stanovy, je tento postup aplikovatelný i v případě jiného věcného vkladu. Záleží opět na úpravě samotných stanov.

4.4.7 Daň z vypořádacího podílu

Otázku zdanění vypořádacích podílů obchodní zákoník neřeší. Touto problematikou se ale zabývá Zákon o dani z příjmu č. 286/ 1992 Sb., konkrétně ve svém ustanovení v § 22 a § 36. Příjem z vypořádacího podílu člena družstva podléhá totiž zvláštní sazbě daně, a to ve výši 15 %. Nedaní se však celý příjem, zdaňovaná bude pouze ta část vypořádacího podílu, která nebyla členem uhrazena (nebude zdaněn základní členský vklad případně další členské vklady).

5 Závěr

Hlavním cílem mé práce bylo popsání vzniku členského a také pracovního poměru ve výrobním družstvu. Dále způsob ukončení členství včetně výpočtu vypořádacího podílu. Pro analýzu jednotlivých cílů jsem si zvolila Službu, výrobní družstvo, která se nachází téměř v centru Českých Budějovic.

Družstva jsou upravována v samostatném zákoně, konkrétně v hlavě II, ve druhé části zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku. Družstva jsou zcela separována od ostatních právních forem podnikání. Přestože s nimi mají některé shodné vlastnosti, není možné je k nim počítat.

Právní vztah mezi družstvem a členem se nazývá členství. Hlavním smyslem členství ve družstvu je zpravidla usnadnění podnikání členům. Členy mohou být fyzické i právnické osoby. Dle zákona je třeba ke vzniku družstva pouze dvou právnických osob, naproti tomu u fyzických osob zákon mluví o nejméně pěti osobách. Družstva jsou v zákoně upravována pouze hraničně, neboť se má za to, že si družstvo členství upraví samostatně ve stanovách. Členství v družstvu může vzniknout jak při vzniku družstva, tak za jeho trvání. Se vznikem členství úzce souvisí i povinnost družstva vést seznam všech svých členů. Členové družstev nejsou zapisováni do obchodního rejstříku, jedná se tedy o velice důležitou část stanov jednotlivých družstev. Obchodní zákoník plně upravuje jednotlivé způsoby zániku členství v družstvu. Stanovy družstev se od této zákonné úpravy nemohou odchýlit. Při zániku členství v družstvu má člen nárok na vypořádací podíl. O způsobu výpočtu vypořádacího podílu rozhoduje samotné družstvo. Může použít zákonný výpočet uvedený v obchodním zákoníku nebo svůj vlastní, který musí být zapsán ve stanovách družstva.

Stanovila jsem si dvě hypotézy. První hypotéza byla – „Členství ve Službě, výrobním družstvu je podmíněno pracovním poměrem k družstvu“. Tuto hypotézu potvrdil v rozhovoru předseda družstva. Ten uvedl, že členství ve Službě je podmíněno pracovním vztahem. Znamená to, že členem Služby se může stát pouze její zaměstnanec a to za určitých podmínek, které jsem již výše zmínila. Na druhou stranu ve stanovách analyzovaného družstva lze najít ujednání o členství bez pracovního poměru. O to může požádat člen, který odchází do např. starobního důchodu. Jeho pracovní poměr je

rozvázán, ale může ponechat veškeré své vložené vklady a členem zůstává. Dál tak čerpá všechna práva a povinnosti člena, jež vlastnil, když byl zároveň zaměstnancem družstva. Tuto hypotézu tedy nelze potvrdit ani vyvrátit.

Druhá hypotéza byla – „Vypořádací podíl ve Službě, výrobního družstva odpovídá výši členského vkladu“. Služba, výrobní družstvo nevyužívá možnost výpočtu vypořádacího podílu, jež nabízí obchodní zákoník. Dle slov pana předsedy je pro jejich potřeby nevyhovující. Proto družstvo samo výpočet vypořádacího podílu upravuje ve svých stanovách. Tato druhá varianta výpočtu vypořádacího podílu je naprosto v souladu se zákonem. Vypořádací podíl odcházejícího člena Služby se sice skládá z členského vkladu, ale jedná se jen o jednu část. Dále totiž dostane transformační podíl, personifikační podíl a samotný vypořádací podíl, který je odstupňován podle délky členství v družstvu. Tuto hypotézu zamítám. Vypořádací podíl ve Službě, výrobním družstvu neodpovídá výši členského vkladu.

Na konec bych ráda chtěla zdůraznit, že podle mého mínění by úprava vzniku a zániku členství měla být ponechána jako povinná úprava stanovám družstev. To by ale v realitě mohlo vést k nemalým problémům, neboť by družstva mohla tuto úpravu silně podcenit. Proto je naprosto důležitá existence obchodního zákoníku, který se touto problematikou rámcově zabývá.

6 Summary

The bachelor's thesis deals with „Establishment and termination of membership in the production cooperatives, including the calculation of settlement share“ The main purpose of my thesis was to analyze the cooperative “Služba, výrobní družstvo”. Especially to describe the establishment of membership and also employment in our subject.

Furthermore I examine the termination of membership and to calculate the the settlement share.

I pointed out two hypothesis:

1. The membership in Služba is under condition of having employment to the cooperative. The answer was gained due to the interview with the chairman of Služba. Shortly he confirmed that among others it is allowed to be member under condition of being employee only. However in the articles we could find the arrangement of membership without having employment. Mostly this is concerned the retired persons. So this hypothesis cannot be directly confirmed or disconfirmed.

2. The settlement share in Služba equals to the amount of member's investment. The calculation of settlement share which offers commercial code is not sufficient according to chairman's words. The way of calculation is stated in the articles and is absolutely according to law, which makes this possible. The amount of settlement share depends on more conditions and does not equal to the amount of membe's investment. So I reject this hypothesis.

This work gave me a new circle of knowledge from the field in which I have not had the opportunity to learn yet and helped to understand better the function of the company. I find it very useful in my future work life.

7 Seznam literatury

- ČÁP, J. – KONÍŘ, V. *Družstva a jejich transformace*. PRAHA: SEVT, 1992. 267 s. ISBN 80-7049-028-4
- DĚDIČ, J. a kol. *Právo obchodních společností*. PRAHA: PROSPEKT s.r.o., 1998. 407 s. ISBN 80-7175-064-6
- DVOŘÁK, T. *Družstevní právo*. Druhé vydání. PRAHA: C. H. BECK PRAHA, 2002. 250 s. ISBN 80-7179-742-1
- ELIÁŠ, K. *Obchodní společnosti*. PRAHA: C. H. BECK PRAHA, 1994. 340 s. ISBN 80-7049-090-X
- HANDZOVÁ, S. *Obchodní zákoník, aktualizované vydání 2005*. ČESKÝ TĚŠÍN: PORADCE, s.r.o., 2005. 272 s. ISBN 80-7365-072-X
- HELEŠIC, F. *Družstevní právo v kostce*. PRAHA: EUROLEX BOHEMIA a.s., 2006. 230 s. ISBN 80-86861-89-9
- HELEŠIC, F. *První slovník českého družstevního práva*. PRAHA: PROSPEKTRUM, s. r.o., 2002. 263 s. ISBN 80-7175-108-1
- HUČOVÁ, M. *Družstva a jejich role v tržní ekonomice*, ÚSTÍ NAD LABEM: Univerzita J. E. Purkyně, 2006. 197 s. ISBN 80-7044-810-5
- OVEČKOVÁ, O. a kolektiv *Slovník obchodního práva*. PRAHA: CODEX, 1996. 339 s. ISBN 80-85963-08-6
- PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku 1. díl*. PRAHA: LINDE PRAHA, a.s., 1998, 543 s. ISBN 80-86395-99-5
- PELIKÁNOVÁ, I. *Komentář k obchodnímu zákoníku 2. díl*. PRAHA: LINDE PRAHA, a.s., 1995, 765 s. ISBN 80-85647-52-4
- PELIKÁNOVÁ, I. a kolektiv *Obchodní právo I. díl*, PRAHA: ASPI, a.s., 2005. 458 s. ISBN 80-7357-062-9
- PELIKÁNOVÁ, I – ČERNÁ, S. *Obchodní právo II. díl*, PRAHA: ASPI, a.s., 2006. 545 s. ISBN 80-7357-149-8
- POKORNÁ, J. *Obchodní společnosti a družstva*. BRNO: Masarykova univerzita v Brně, 1992. 122 s. ISBN 80-210-0538-4

POSPÍŠIL, B. *Družstevní právo*. PRAHA: STÁTNÍ PEDAGOGICKÉ NAKLADATELSTVÍ, n. p., 1976. 199 s. ISBN 17-174-77

SVOBODA, J. (ed.) a kol. 160 let družstevnictví v České republice. [online] Praha: DA ČR, 2006. 36 s. ISBN 80-239-7279-0 [cit. dne 10. 10. 2009], dostupný z www: <http://www.dacr.cz/_dokumenty/doc/kniha.pdf>

ŠVARC, Z. a kolektiv *Základy obchodního práva*. PLZEŇ: ALEŠ ČENĚK, s.r.o., 2009. 432 s. ISBN 978-80-7380-144-1

8 Seznam tabulek a obrázků

8.1 Seznam tabulek

Tabulka č.1   Přehled hodnot ukazatelů likvidity   str.   35

Tabulka č. 2   Přehled hodnot ukazatele zadluženosti   str.   35

8.2 Seznam obrázků

Obrázek č. 1   Vzorec pro výpočet vypořádacího podílu   str.   45

9 Seznam příloh

Příloha č. 1	Výkaz zisků a ztrát Služby, výrobní družstvo v letech 2008 a 2009	str. 58
Příloha č. 2	Rozvaha majetku Služby, výrobní družstvo v letech 2008 a 2009	str. 60

10 Přílohy

Příloha č. 1 Rozvaha majetku Služby, výrobního družstva v letech 2008 a 2009

ROZVAHA (v tis. Kč)	Běžné účetní období 2009			2008
	Brutto 1	Korekce 2	Netto 3	Netto 4
AKTIVA CELKEM	119 276	34 906	84 370	82 702
Dlouhodobý majetek	43 649	14 931	28 718	30 532
Dlouhodobý nehmotný majetek	1 152	1 016	136	149
Neh. výsledky výzkumu a vývoje	450	450		
Software	396	396		
Ocenitelná práva	186	170	16	29
Poskytnuté zálohy na dlouhodobý nehmotný majetek	120		120	120
Dlouhodobý hmotný majetek	42 467	13 915	28 552	30 353
Pozemky	2 004		2 004	2 004
Stavby	33 154	8 052	25 102	26 124
Samostatné movité věci a soubory movitých věcí	7 309	5 863	1 446	2 225
Dlouhodobý finanční majetek	30		30	30
Podíly v účetních jednotkách	20		20	20
Jiný dlouhodobý finanční majetek	10		10	10
Oběžná aktiva	75 568	19 975	55 593	51 995
Zásoby	1 589		1 589	1 762
Materiál	1 146		1 146	1 146
Výrobky	387		387	558
Zvřřata	56		56	58
Krátkodobé pohledávky	53 680	19 975	33 705	35 147
Pohledávky z obchodní vztahů	45 354	19 975	25 379	26 945
Stát – daňové pohledávky	8 322		8 322	8 199
Jiné pohledávky	4		4	3
Krátkodobý finanční majetek	20 299		20 299	15 086
Peníze	449		449	540
Účty v bankách	19 850		19 850	14 546
Časové rozlišení	59		59	175
Náklady příštích období	44		44	155
Příjmy příštích období	15		15	20

ROZVAHA (v tis. Kč)	Stav běžného účetního období	Stav v minulém účetním období
PASIVA CELKEM	84 370	82 702
Vlastní kapitál	42 630	38 214
Základní kapitál	905	910
Kapitálové fondy	14 775	14 774
Ostatní kapitálové fondy	14 855	14 854
Oceňovací rozdíly z přeceněného majetku a závazku (+/-)	- 80	- 80
Rezervní fond,y nedělitelné fondy a ostatní fondy ze zisku	25 511	30 316
Zákonný rezervní fond/ Nedělitelný fond	8 420	8 420
Statutární a ostatní fondy	17 091	21 896
Výsledek hospodaření minulých let	- 3 786	
Neuhrazená ztráta minulých let	- 3 786	
Výsledek hospodaření běžného účetního období	+ 5 225	- 7 786
Cizí zdroje	41 641	44 391
Dlouhodobé závazky	82	108
Jiné závazky	82	108
Krátkodobé závazky	41 559	44 283
Závazky z obchodních vztahů	29 900	31 414
Závazky ke společníkům, členům družstva a k účastníkům sdružení	1 023	1 007
Závazky k zaměstnancům	391	482
Závazky ze sociálního zabezpečení a zdravotního pojištění	2 584	2 656
Stát – daňové závazky a dotace	1 208	1 159
Dohadné účty pasivní	1 059	964
Jiné závazky	5 394	6 601
Časové rozlišení	99	97
Výdaje příštích období	3	4
Výnosy příštích období	96	93

Výkaz zisků a ztrát	Skutečnost v účetním období	
	běžném	minulém
Tržby z prodeje zboží	35 188	55 498
Náklady vynaložené na prodej zboží	34 748	55 202
Obchodní marže	440	296
Výkony	83 934	105 992
Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb	84 068	106 067
Změna stavu zásob vlastní činnosti	- 176	- 679
Aktivace	42	604
Výkonová spotřeba	10 410	11 929
Spotřeba materiálu a energie	3 937	4 889
Služby	6 473	7 040
Přidaná hodnota	73 964	94 359
Osobní náklady	99 109	122 614
Mzdové náklady	76 314	90 468
Odměny členům orgánu společnosti a družstva	348	340
Náklady na sociální zabezpečení a zdravotní pojištění	20 884	29 931
Sociální náklady	1 563	1 875
Daně a poplatky	186	99
Odpisy dlouhodobého nehmotného a hmotného majetku	1 691	1 645
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku a materiálu	401	989
Tržby z prodeje dlouhodobého majetku	10	529
Tržby z prodeje materiálu	391	460
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku a materiálu	159	207
Zůstatková cena prodaného dlouhodobého majetku		301
Prodaný materiál	159	207
Změna stavu rezerv a opravných položek v provozní oblasti	827	12 299
Ostatní provozní výnosy	35 238	35 117
Ostatní provozní náklady	2 358	1 173
Provozní výsledek hospodaření	5 272	7 872
Výnosové úroky	185	288
Ostatní finanční výnosy	205	340
Ostatní finanční náklady	438	541
Finanční výsledek hospodaření	- 48	+ 87
Výsledek hospodaření za běžnou činnost	+ 5 225	- 7 786
Výsledek hospodaření za účetní období	+ 5 225	- 7 786
Výsledek hospodaření před zdaněním	+ 5 225	- 7 786

